

PIXI-HÆFTE

IDRÆTTENS OUTSIDERE

Inklusion eller eksklusion af
vanskeligt stillede børn og
unge i idrætten

IDRÆTTENS OUTSIDERE – INKLUSION ELLER EKSKLUSION AF VANSKELIGT STILLEDE BØRN OG UNGE I IDRÆTTEN. PIXI-HÆFTE

Pixi-hæftet er udarbejdet af Ditte Toft, Idrættens Analyseinstitut, med afsæt i evalueringsrapporten 'Idrættens outsiders – Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idrætten' af Bjarne Ibsen, Ejgil Jespersen, Jan Toftegaard Støckel, Michael Fehsenfeld og Louise Bæk Nielsen, Syddansk Universitet.

Udgivet af: Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet, 2012
ISBN: 978-87-92646-47-7

Fotos: Colourbox

Layout: Anne von Holck, Tegnestuen Trojka

Rekvireret af: Kulturministeriet og Social- og Integrationsministeriet

Download den samlede rapport og en oversigt over alle de evaluerede projekter på sdu.dk/cisc og idan.dk

Indhold

Indledning	3
Idræt for vanskeligt stillede børn	3
Metode for evalueringen	4
Puljens målgruppe	5
En gruppe forskellige børn og unge	5
Forskellige projektmetoder	6
Typer af projektejere	7
Delområde: Anbragte børn	8
Delområde: Børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk	9
Delområde: Børn med handicap	10
Delområde: Børn med overvægt	11
Indfrielse af mål	12
Mange har søgt tilbuddene	12
Forankring af tilbud	12
Organisering af projekter	12
Barrierer og muligheder	13
Foreninger som velfærdsinstrument	13
Anbefalinger	14

Indledning

Breddeidræt er i såvel national som international sammenhæng genstand for politisk opmærksomhed. Internationalt gjorde Europarådet 'Sport for All' til en politisk målsætning tilbage i 1966, og Europa-Kommissionen slog i sin '[Hvidbog om Idræt](#)' fra 2007 fast, at alle borgere bør have adgang til idræt.

I Danmark er breddeidrætten det politiske mål for størstedelen af den offentlige støtte til idrætten, og gennem de seneste årtier er der kommet større politisk fokus på at give de mindst aktive befolkningsgrupper bedre adgang til idræt og bevægelse. Herunder fandt idræt for særlige målgrupper også vej til Breddeidrætsudvalgets rapport '[Idræt for alle](#)' i 2009, hvor fokus var på at sikre alle, uanset forudsætninger for idrætsdeltagelse, adgang til idrætten.

Puljer målrettet særlige målgrupper samt forsøgs- og udviklingsprogrammer har gennem årene haft til formål at skabe nye idrætstilbud til at engagere målgrupper, som ikke har adgang til eller ikke selv søger idrætten. Puljen til idræt for vanskeligt stillede børn hører til blandt disse puljer og er omdrejningspunktet for denne evaluering.

Idræt for vanskeligt stillede børn

Puljen til idræt for vanskeligt stillede børn blev vedtaget i 2005 af et enigt Folketing med henblik på at sikre vanskeligt stillede børns involvering i idrætsforeningers tilbud. Folketinget bevilgede i alt 40 mio. kr. til puljen i årene 2005-2008, og de 53 omtalte projekter i denne evaluering har modtaget 19 mio. kr. fra puljen.

Puljen var målrettet vanskeligt stillede børn og unge inden for fire delområder:

- Idræt for anbragte børn og unge
- Idræt for børn og unge af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk
- Idræt for børn med handicap
- Idræt for børn med overvægt

Evalueringen af puljen er udarbejdet af Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund ved Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.

Download den samlede evalueringsrapport 'Idrættens outsiders – Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idrætten' på Syddansk Universitets hjemmeside, sdu.dk/cisc. Klik evt. også på tekst markeret med grønt i den elektroniske udgave af pixihæftet og kom direkte til evalueringsrapporten og andre rapporter.

I evalueringen af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn indgår også udgivelserne '[Virker det? Og i givet fald hvorfor?](#)' (la Cour 2010) og '[Get2 Sport. Midtvejsstatus primo 2008](#)' (Danmarks Idræts-Forbund 2008).

Metode for evalueringen

Evalueringen af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn har til formål at vurdere virkningen af puljens projekter samt at videreformidle resultaterne af puljen som helhed.

Evalueringen er udarbejdet efter puljeperiodens udløb, hvilket medfører både fordele og ulemper. På plussiden indeholder evalueringen mere troværdige informationer om forankring af projekterne sammenlignet med de antagelser og formodninger, som ofte præger evalueringer, der udarbejdes inden projektperiodens afslutning. En ulempe ved at placere evalueringen tidsmæssigt efter projekternes afslutning er, at projektlederne i mange tilfælde har glemt eller slettet relevante detaljer og informationer, hvilket i et vist omfang også har været en udfordring for denne evaluering.

Evalueringen tager afsæt i projektansøgninger, statusrapporter, evalueringer og i visse tilfælde avisartikler fra projekter suppleret af personlig opfølgning og interviews med relevante personer fra udvalgte projekter.

På grund af kvaliteten i det tilgængelige materiale fra en række projekter, har det været en udfordring at udarbejde den ønskede tilbunds gående evaluering. Eksempelvis mangler 21 af projekterne en egentlig afrapportering og har i bedste fald leveret en statusrapport og/eller et regnskab. Der har fra ministeriernes side ikke været udstukket specifikke krav om afrapportering, dokumentation, evaluering og erfaringsopsamling til de enkelte projekter. Nogle projekter blandt puljebeløbsmodtagerne har efterspurgt tydeligere retningslinjer til afrapportering og evaluering.

Puljens målgruppe

Danske børns idrætsdeltagelse er generelt høj, og størstedelen af danske børn og unge er aktive i idrætsforeninger. Tilbage står en lille gruppe, som af forskellige årsager ikke er idrætsaktive.

Gruppen af vanskeligt stillede børn og unge hører for en stor dels vedkommende til blandt dem, der ikke selv finder vej til idrætsforeningernes tilbud. Årsagen er sjældent manglende interesse, men i stedet forskellige barrierer for deres deltagelse, hvor særligt motorisk og social usikkerhed spiller ind.

Desuden udgør resourcesvage forældre en barriere for nogle vanskeligt stillede børn og unge, hvad angår økonomiske ressourcer eller generel social opbakning. Særligt i gruppen af børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk mangler mange forældre de fornødne ressourcer til at understøtte børnenes idrætsdeltagelse.

Andre målgrupper mangler passende tilbud eller hjælp til at passe ind i idrætsforeningernes almindelige idræts-tilbud. Især for børn med fysiske eller psykiske handicap kan det være svært at finde passende aktiviteter, da hold for særlige målgrupper sjældent udbydes i almindelige idrætsforeninger. Ligeledes kan f.eks. anbragte børn have behov for støtte til at finde sig til rette i det etablerede foreningsliv.

Mange vanskeligt stillede børn og unge er i forvejen sårbare og ønsker ikke at skille sig ud, når de dyrker idræt, uanset om de er synligt overvægtige eller handicappede, eller fordi de har sociale problemer. Derfor oplever de selv det 'at være anderledes' som en hindring for at dyrke idræt i foreninger. Men der er stor forskel på, hvornår børn og unge føler sig som en del af fællesskabet eller udenfor. For nogle børn er deltagelse i idræt i almindelige foreninger inkluderende, mens det for andre opleves som ekskluderende, hvis de ikke kan være med på lige vilkår.

En gruppe forskellige børn og unge

Puljen til idræt for vanskeligt stillede børn har bevilget penge til målgrupper inden for de fire delområder, hvor børn og unge på hver deres måde oplever, at vejen til idrætsforeningerne er svær. Vanskeligt stillede børn og unge er ikke en homogen gruppe, og der findes derfor ikke én løsning til at aktivere de forskellige grupper i idrætsforeningerne.

Men der er ikke kun forskel mellem de forskellige grupper af vanskeligt stillede børn og unge. Også inden for de enkelte grupper kan der være store forskelle, som har betydning for tilgangen til at iværksætte tilbud og rekruttere til idrætsforeningerne.

F.eks. viser evalueringen, at mange børn med handicap ønsker at være sammen med børn med lignende handicap. I mange tilfælde er det derfor nødvendigt at skelne mellem forskellige typer af handicap, når projekter tilrettelægges aktiviteter. Men opdelingen efter f.eks. handicap eller sociale udfordringer betyder også, at det er vanskeligere at få et tilstrækkeligt rekrutteringsgrundlag til foreningerne, fordi der i et lokalområde sjældent er mange børn med samme handicap eller sociale udfordring.

Forskellige projektmetoder

Puljens projekter har haft et bredt sigte, og metoderne til at iværksætte aktiviteter for målgruppen spænder vidt. Men på tværs af de mange projekter er det alligevel muligt at identificere fire gennemgående metoder:

Tilpasset idræt og foreningsliv

Vanskeligt stillede børn og unge kan ikke deltage i traditionelle idrætsforeninger på almindelige vilkår, og derfor skal aktiviteten eller foreningens sociale liv tilpasses børnene og de unge. Projektet 'Karatefamilien' (side 14) er et eksempel.

Støtte fra voksne

Vanskeligt stillede børn eller unge kan med hjælp fra en mentor eller en voksenven blive indsluset i en idrætsforening. Mentorordningerne bidrager med støtte til barnet gennem stabil tilstedeværelse og ved at lære børn eller unge om foreningernes normer. Projektet 'BROEN Danmark' (side 9) er et eksempel.

Samarbejde mellem foreninger og kommunale institutioner

Vanskeligt stillede børn og unge finder sjældent selv vej til foreningerne, og foreningers samarbejde med kommunale institutioner kan hjælpe til rekruttering af de vanskeligt stillede børn og unge. Projektet 'IdrætsZen' (side 7) er et eksempel.

Aflastning og støtte til foreninger i områder med mange vanskeligt stillede børn

Almindelige idrætsforeninger har ofte svært ved at håndtere vanskeligt stillede børn og unges særlige udfordringer. Hjælp og støtte til foreningen kan gøre det lettere at rumme målgruppen. Projektet 'Idrætsforening for alle' (side 8) er et eksempel.

En pulje med bredt sigte

Puljen er karakteriseret ved, at projekterne spænder bredt i forhold til både metode og organisering, ligesom de bevilgede beløb strækker sig fra 6.000 kr. i det mindste projekt til 2.698.000 kr. i puljens største projekt.

Samlet giver projekternes forskellighed puljen et bredt erfaringsgrundlag, som belyser mange forskellige perspektiver af arbejdet med målgruppen af vanskeligt stillede børn.

Mange projekter indeholder elementer af flere af metoderne, men på baggrund af evalueringen er det ikke muligt at sige, hvilke metoder der virker bedst. Med stor sandsynlighed kræver den brede målgruppe forskellige metoder til de enkelte projekter.

Anbragte børn: IDRÆTSZEN

Projekt '[IdrætsZen](#)' har vist, hvordan man med succes kan skabe bedre muligheder for anbragte børns deltagelse i almindelige idrætsforeninger. Mentorordningen er afsat for 'IdrætsZen', hvor bostedet Nørresø Børnepension i Viborg i samarbejde med Viborg Idrætsråd har hjulpet en omsorgssviget gruppe af anbragte børn ind i idrætsforeningerne på en omkostnings-effektiv måde.

Vigtig for succesen har været samarbejdet mellem aktørerne og forarbejdet for børnene og de unges idrætsdeltagelse. Særligt fokus på at afsætte tid til at finde det rette match mellem børnene og henholdsvis idræt, foreninger og idrætsvenner har givet positive resultater.

For de frivillige idrætsvenner har erfaringsmøder stået centralt for anerkendelsen af arbejdet, men også for udveksling af erfaringer.

Samarbejdet mellem bostedet og foreningerne har været organiseret af en lønnet projektkoordinator, hvilket har været afgørende for kommunikationen mellem aktørerne og deres kendskab til hinanden.

Projektet er ikke forankret trods succesen, men principperne i '[IdrætsZen](#)' er videreført i projekt 'MOVE IT' i Viborg Kommune.

■ Typer af projektejere

Organisatorisk har puljen bevilget penge til fire typer projektejere, som alle har vist sig at have forskellige styrker (+) og svagheder (-):

Almindelige idrætsforeninger

- + Inkluderer vanskeligt stillede børn og unge i almindelige idrætsforeninger, lokal forankring med ildsjæle, gode chancer for kontinuitet.
- Målgruppen er ikke idrætsforeningers primære interesse, og der er ressourcebegrænsninger i forhold til mange vanskeligt stillede børn og unges holdaktiviteter (krav om mindre hold, instruktører med særlig faglig baggrund, mindre kontingent m.m.).

Landsdækkende idrætsorganisationer

- + Har økonomi og faglig styrke til denne type af projekter, har et bredere sigte end lokale foreninger og øget chance for forankring.
- Manglende lokal forankring, risiko for manglende opbakning i større organisationer, svag projektstyring. Landsidrætsorganisationerne har i flertallet af tilfældene i denne evaluering ikke formået at udnytte deres potentielle fordele i arbejdet med projekterne under puljen.

Foreninger med målgruppen som centralt formål for deres almindelige virke

- + Succes med projekter for målgruppen.
- Risiko for eksklusion i forhold til 'almindelige' børn, risiko for en for bred rekrutteringsgruppe.

Kommuner

Kun ét projekt havde en kommune som projektejer. Det er derfor ikke muligt at sige noget generelt om denne type projektejer.

Delområde:

Ildræt for anbragte børn

Til fem projekter er i alt bevilget 5.023.250 kr., og generelt har projekterne inden for området haft fokus på at integrere de anbragte børn og unge i almindelige forenings-tilbud ved hjælp af idrætsvenner, kurser for foreninger og institutioner eller gennem arbejde med individuelle målsætninger.

Evalueringen viser, at et godt samarbejde mellem idrætsforeninger og anbringelsessteder er centralt for succes med projekter for denne målgruppe. Erfaringerne viser store forskelle mellem de enkelte anbringelsessteder, hvilket har betydning for det enkelte samarbejde.

Ligeledes viser projekternes erfaringer, at det er en fordel på forhånd at afstemme børnenes ønsker og forventninger til idrætsaktivitet med foreningerne. Og desuden oplever projekterne, at frivillige ofte mangler viden om anbragte børn og unge, at det er svært at fastholde gruppen af 14-18-årige, samt at en projektkoordinator er vigtig for at sikre kommunikation og samarbejde mellem forskellige aktører. Flere projekter har haft stor gavn af en lønnet medarbejder.

CASE

Anbragte børn:

IDRÆTSFORENING FOR ALLE

DGI Midtjylland modtog puljens største bevilling til projektet 'Idrætsforening for alle', som skulle sikre anbragte børn adgang til idrætsforeninger og forankre deres idrætsaktivitet. Særligt var der fokus på foreningernes rummelighed.

Projektet havde i kraft af sin størrelse et bredt sigte rettet mod både at introducere og fastholde de anbragte børn og unge i idræt, skabe rummelighed i foreninger, skabe samarbejde mellem foreninger og bosteder, men også at udvikle en erfaringsbaseret model for målgruppens idrætsdeltagelse.

Undervejs skiftede projektet navn fra 'Idræt for anbragte børn og unge i det lokale foreningsliv' til 'Idrætsforening for alle', da den direkte italesættelse af målgruppen bekymrede de projektansvarlige.

Desuden var det en udfordring, at der ved opstarten ikke var knyttet aftaler med foreninger og bosteder, og som konsekvens ændrede projektet form fra oprindeligt at have direkte fokus på at igangsætte aktiviteter for målgruppen med DGI Midtjylland som bindeled til at få et indirekte organisatorisk sigte med udarbejdelse af kurser for foreninger, bosteder og plejefamilier.

Projektets ændrede fokus i retning mod kurser giver en mindre målindfrielse af de oprindelige mål, men gør også, at forankringen af det nye fokusområde først kan aflæses i fremtiden, når det bliver klart, hvor stor efterspørgslen på kurserne er. Samtidig risikerer deltagerbetaling på kurserne at blive en ressourcemæssig begrænsning for foreninger, bosteder og plejefamilier.

Delområde:

Børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk

Til 14 projekter er bevilget i alt 5.660.054 kr., og målet for projekterne har været at sikre social integration gennem idræt.

Projekterne har generelt haft let ved at rekruttere børn og unge fra målgruppen, ligesom evalueringen viser positive resultater i fastholdelsen af deltagerne. Mange projekter inden for delområdet er videreført efter projektpuljens udløb. Vigtig for succes med projekter for målgruppen er synlig og hyppig tilstedeværelse i målgruppens nærmiljø.

Generelt er målgruppen karakteriseret ved at have lille opbakning til idrætsdeltagelse fra forældre, og behovet for frivillige er derfor stort. Blandt udfordringerne i projekterne har været rekrutteringen af frivillige til projekterne. Ligeledes har mødet med det offentlige bureaukrati i en række projekter været udfordrende for at få offentlige institutioner og frivillige foreninger til at spille sammen.

CASE

Børn af vanskeligt stillede forældre: BROEN DANMARK

Udgangspunktet for arbejdet i den frivillige organisation BROEN er at give børn og unge i alderen 6-18 år fra mindre privilegerede familier mulighed for et aktivt idrætsliv.

BROEN støtter børnene med f.eks. kontingent, udstyr eller transportudgifter med det formål, at børnene gennem et aktivt fritidsliv får faste rammer og struktur i hverdagen samt trykthed, glæde og livskvalitet. Fokus er på børnenes behov og tarv og ikke forældrenes, hvorfor forældrene, hvoraf mange er misbrugere, ikke får penge mellem hænderne.

BROEN Horsens startede som den første forening i 2002, og siden er 11 andre lokalforeninger kommet til. BROEN Danmark er samlende forening for alle lokalafdelinger. Mens lokalforeningerne er baseret på frivillig arbejdskraft, har BROEN Danmark en ansat fuldtidskonsulent. Konsulenten spiller en vigtig rolle i lokalforeningers opstart, ligesom han efterfølgende rådgiver og har sparring med foreningerne.

BROEN har haft succes med at støtte over 1.000 børn og at opstarte en række nye selv bærende foreninger som led i bevillingen fra puljen. Forankring var et mål, men projektet frygter, at der ikke vil være støtte til at fortsætte med en lønnet konsulent, som spiller en vigtig rådgivende rolle. Det kan få konsekvenser for projektet på sigt.

Delområde:

Børn med handicap

Til 27 projekter er bevilget i alt 5.195.290 kr. Tre projekter blev ikke gennemført, og ét projekt har ikke søgt om at få bevillingen udbetalt, selvom projektet er gennemført.

Karakteristisk for målgruppen er, at børn og unge med handicap har stor lyst til at dyrke idræt, men at der er et underskud af tilbud. Rekruttering har derfor ikke været et problem. Kun i de tilfælde, hvor projekterne har arbejdet med for bred en målgruppe, har der været problemer med rekruttering, idet målgruppen har stor opmærksomhed på forskellige typer af handicap. Deltagerne ønsker idrætskammerater med samme type af handicap.

Særligt for målgruppen er kravet om ekstra ressourcer i tilbuddene. Ofte er der i målgruppen af børn med handicap behov for særlige instruktører – evt. med professionel baggrund – færre deltagere på holdene eller krav om lavere kontingent.

Evalueringen viser, at projekter med afsæt i eksisterende aktiviteter har opnået størst succes og forankring, ligesom mindre og mellemstore projekter med lokal forankring også har haft succes – evt. fordi de undervejs har haft lettere ved at foretage justeringer.

Vigtigt for projekter for målgruppen er at finde den rette balance i mængden af udbudte aktiviteter i relation til transporttid og rekrutteringsgrundlag.

CASE

Børn med handicap: X-SPORT KRAFTCENTRE

Oprindeligt var projektet fra Dansk Handicap Idræts-Forbund (DHIF) møntet på at fastholde børn og unge med handicap i idrætten ved at skabe regionale mødesteder, hvor udøverne kunne træne og mødes med andre på deres egen alder.

Fem kraftcentre blev oprettet i København, Aarhus, Aalborg, Odense og Vordingborg med hver en projektkoordinator tilknyttet.

Fokus ændrede sig undervejs fra fastholdelse til rekruttering af målgruppen. Hovedårsagen var, at projektet i stor udstrækning havde gode intentioner, der så godt ud på tegnebrættet, men som i praksis manglede opbakning i DHIF's idrætsudvalg og blandt udøverne. Der var i projektet ikke taget højde for, at der er forskel på handicap, som betød, at udøverne ikke alene i kraft af at have et handicap var interesserede i at mødes.

Klar projektstyring fra DHIF er også blevet efterlyst, da et delprojekt undervejs lavede en ny dagsorden på grund af manglende retningslinjer i forhold til projektbeskrivelsen. Projektet fortsætter ikke, men erfaringerne inddrages i fremadrettede indsatser i DHIF.

Delområde:

Børn og unge med overvægt

Til syv projekter er bevilget i alt 3.254.056 kr., og fokus i projekterne har været individorienterede projekter rettet mod trivsel gennem øget selvværd og selvtillid.

Generelt har det været kendetegnende for projekterne inden for dette delområde, at kontakt til målgruppen samt rekruttering og fastholdelse af målgruppen har været en betydelig udfordring.

Karakteristisk for arbejdet med målgruppen er bekymringen om, at de overvægtige børn og unge ofte stigmatiseres, fordi de med deres udseende skiller sig ud fra gruppen af normalvægtige børn. Projekterne har generelt ikke adresseret denne stigmatisering forud for igangsættelsen af projekterne.

Kun få projekter har opnået forankring efter projektperiodens udløb, og generelt har der sammenholdt med de andre delområder været en svag indfrielse af mål og succeskriterier.

CASE

Børn med handicap: ÉN FOR ALLE – ALLE FOR ÉN

Udgangspunktet for projektet 'Én for alle – alle for én' har været at udbyde et alsidigt idrætstilbud til børn mellem 6 og 12 år med særlige behov med afsæt i en almindelig idrætsforening, IF FREM Skørping.

Holdet var målrettet børn med psykiske og sociale forstyrrelser som ADHD og autisme eller generelle motoriske problemer, og der var stor tilslutning fra start. Efterfølgende faldt interessen dog en smule på grund af mindre medieopmærksomhed og øget udbud af lignende tilbud hos andre foreninger i området.

Tanken om, at det særlige hold i en almindelig idrætsforening skulle virke inkluderende, er blevet udfordret undervejs. For de fleste deltagere har holdet været en positiv oplevelse, og nogle af børnene har efterfølgende kunnet gå over på almindelige hold i en idrætsforening. Men for andre børn har det særlige holds træningstider samtidig med almindelige idrætshold betydet, at de fravalgte holdet, fordi det udstillede, at de var anderledes. Metoden virker altså inkluderende for nogle, mens den for andre er yderligere ekskluderende.

Takket være gymnastikafdelingens vilje til at bruge overskud fra andre gymnastikhold til at finansiere holdet for børn med særlige behov er tilbuddet i dag forankret i foreningen.

OPSAMLING

■ Indfrielse af mål

Evalueringen viser, at der på tværs af de forskellige målgrupper er gode erfaringer fra projekter med afsæt i eksisterende initiativer og viden om målgrupperne. For disse projekter har puljen sikret bedre vilkår og forankring. Engagementet er stort, fordi projekterne er skabt med afsæt i behov og ikke i tillokkende muligheder for at opnå økonomisk tilskud.

Blandt nye initiativer og aktiviteter for vanskeligt stillede børn og unge viser evalueringen, at en større andel ikke har opnået forankring. På baggrund af de indsamlede evalueringer og statusrapporter er det tydeligt, at en del projekter så bedre ud på papiret end i virkeligheden. I nogle tilfælde ser det ud til, at tilskudsmulighederne har været en medvirkende årsag til, at man har budt ind på projektmidlerne uden at have tilstrækkelige erfaringer med eksterne samarbejder eller målgruppespecifik viden.

■ Mange har søgt tilbuddene

Rekrutteringen af vanskeligt stillede børn og unge er tilsyneladende gået godt for størstedelen af projekterne trods forskelle mellem de enkelte delområder. I de tilfælde, hvor rekrutteringen har været svær, har projekterne ofte udvidet målgruppen frem for at satse på en mindre deltagergruppe inden for den ønskede målgruppe.

Erfaringerne fra projekterne viser også, at samarbejde med professionelle som f.eks. sundhedsansatte, lærere, pædagoger osv. samt gode netværk er afgørende for rekruttering af vanskeligt stillede børn og unge, mens det har mindre betydning for rekruttering af almindeligt stillede børn og unge til idrætsforeninger.

■ Forankring af tilbud

Evalueringen viser, at mange vanskeligt stillede børn og unge kan fastholdes, men også at der er et frafald som det, man ser generelt i gruppen af børn og unge. Frafald af vanskeligt stillede børn og unge er dog mere problematisk, da de har få alternative tilbud.

Mens nogle børn og unge fortsætter med at være idrætsaktive, viser evalueringen også, at en stor del af projekterne slutter med udløbet af projektmidler. Det er svært at sige, hvorfor nogle projekter fortsætter, mens andre slutter, men projekter med klare definitioner af målgruppen og dennes ønsker og behov forankres i større udstrækning. Det samme gælder initiativer, der eksisterede forud for puljen, og som derfor havde en naturlig forankring. Ligeledes peger eksempler fra handicapdrætten på, at små og mellemstore projekter og projekter med én eller flere ildsjæle har klaret sig bedre.

■ Organisering af projekter

Samarbejde mellem forskellige aktører har været centralt i størstedelen af projekterne, men samarbejdsrelationer har fungeret forskelligt og har været meget afhængige af projektledernes kompetencer og netværksrelationer.

Samarbejde mellem idrætsforeninger og kommunale og private institutioner synes at have fungeret godt. Samtidig viser evalueringen, at samarbejde mellem offentlige instanser og idrætsforeningerne er centralt for rekruttering af målgruppen. Men erfaringerne viser også, at en række projekter har oplevet usikkerhed om den kommunale involvering med det resultat, at kontakten til udvalgte kommuner har været manglende eller usmidig.

Vigtigt for forankring af projekter er foreningernes ejerskab, da tilbuddene ellers oftest skrinlægges ved projektperiodens udløb.

Barrierer og muligheder

Vanskeligt stillede børn og unge vil, på samme måde som almindeligt stillede børn og unge, gerne dyrke idræt.

Barrierer er f.eks. forældre, som mangler sociale ressourcer til at bakke op om idrætsdeltagelse eller ikke økonomisk kan støtte børnene. Økonomisk har reducere af kontingenter været en relevant metode i visse projekter, men evalueringen stiller spørgsmålstegn ved, om det altid er den mest effektive udnyttelse af de økonomiske ressourcer på området.

Stigmatisering af de vanskeligt stillede børn og unge er nævnt som en barriere i nogle tilfælde. Problematikken lægger op til en debat om, hvornår et idrætstilbud er inkluderende eller ekskluderende. I visse tilfælde er det inkluderende, når målgruppen deltager på lige vilkår i en almindelig forening, men af nogle deltagere opfattes deltagelse på almindelige idrætshold ekskluderende, fordi de oplever at skille sig ud. Modsat kan deltagelse på særlige hold udefra fremstå ekskluderende, selvom det for nogle i målgruppen kan opleves inkluderende at være blandt ligesindede. Projektet 'Én for alle – alle for én' (side 11) viser, hvordan mange børn befandt sig godt på et særligt oprettet hold i idrætsforeningen, mens nogle børn følte sig anderledes end børnene på foreningens 'almindelige' idrætshold og fravalgte idrætstilbuddet.

Foreninger som velfærdsinstrument

Mange foreninger har viljen til at inkludere særlige målgrupper, men få foreninger ønsker at være et velfærdsinstrument spændt for en politisk dagsorden, da de arbejder med en forståelse af, at medlemmer er ligestillede, hvorfor de ikke ønsker at sætte udvalgte medlemmer i kasser og udskille dem fra det almindelige foreningsliv.

Men foreningernes formål har betydning for graden af succes med projekterne for vanskeligt stillede børn, så foreninger målrettet særlige grupper eller med et socialt integrerende sigte lykkes bedre med projekterne.

Samspelet mellem lønnede ansatte og de frivillige synes med afsæt i evalueringen at have været velfungerende i en række projekter. Men denne organisering af projekter er forbundet med risici. For det første skaber lønnede ansatte ofte afhængighed af ekstern finansiering efter projektperiodens udløb, da få foreninger har ressourcer til at aflønne en fuldtidsansat. For det andet er balancen mellem ejerskab hos de frivillige og de professionelle ansattes indsigt i målgruppen central, så de frivillige ikke reduceres til hjælpere.

Børn af vanskeligt stillede forældre:

KARATEFAMILIEN

Esbjerg Karate Klubs 'Karatefamilien' tager fat i en gruppe af særligt udsatte unge, der sjældent møder op i skolen eller dropper ud.

Arbejdet med gruppen af vanskeligt stillede børn og unge i karateklubben er en del af en samlet indsats for personer, som har det svært i livet. 'Karatefamilien' tager afsæt i karatekunstens normer, værdier og regelsæt. I modsætning til karatesporten, som handler om kampen mod andre, er kampen mod sig selv omdrejningspunktet for at skabe større selverkendelse, styrke og selv-værd gennem tillid til egne evner i karatekunsten.

Målet er at hjælpe de unge videre ved at få dem tilbage i skole eller ud i et job. Klubben bruger karate suppleret af skoleundervisning. De konkrete udviklingsredskaber følges op af den personlige kontakt og støtte, der er i klubben og det sociale fællesskab omkring det særlige hold 'Morgenholdet', hvor vanskeligt stillede børn og voksne i klubben mødes om træning og socialt fællesskab.

Karatefamilien har været en del af Esbjerg Karate Klub gennem seks år, og tilbuddet fortsætter. Klubben samarbejder med Esbjerg Kommune og to andre kommuner, ligesom klubber fra andre byer har vist interesse for at starte noget tilsvarende.

Anbefalinger

Med afsæt i evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn opstilles en række anbefalinger til refleksion og overvejelse i fremtidigt arbejde med at øge vanskeligt stillede børn og unges idrætsdeltagelse. Anbefalingerne fordeler sig under tre temaer: Projektmetode, projektorganisering og puljepolitik.

Projektmetode

Udvikling af positive erfaringer med voksenvenner og lignende støtte til vanskeligt stillede børn og unge

En række projekter har positive erfaringer med brug af voksenvenner som mentorer og hjælpere. Metoden bør få større opmærksomhed, og det bør overvejes, hvordan metoden kan udbredes.

Tydligere beskrivelse af projektmetoder for projekterne

Tydligere beskrivelser af projektmetoder i form af parametre for projekters gennemførelse og succes – f.eks. aktivitetsmæssige, pædagogiske og organisatoriske parametre – kan gøre ledere og instruktører mere bevidste om projekternes mål.

Projektorganisering

Større vægt på projekternes lokale forankring

Projekter med stærk lokal forankring i foreninger, områder og/eller kommuner har større succes. Ildsjæle og de netværk, som er vigtige for rekruttering af vanskeligt stillede børn og unge, skal findes lokalt.

Større krav til ansøgninger om kommunal deltagelse

Tæt samarbejde allerede fra projektets planlægningsfase mellem kommunale forvaltninger og institutioner er ofte en forudsætning for, at projekter for vanskeligt stillede børn og unge opnår succes. Derfor bør det i større grad tilstræbes, at aftaler om samarbejde udarbejdes, inden projektansøgninger indsendes.

Puljepolitikken

Stærkere statslig styring af øremærkede midler til idrætsformål (puljer)

Fordelene ved en 'blød' central statslig styring af projekter af denne type er, at projekterne slipper for at bruge ressourcer på tidskrævende afrapportering, og at det er lettere at tilpasse projekterne undervejs. Modsat er det sværere at lære af de rige erfaringer fra en pulje som denne med en 'blød' projektstyring, da der mangler en ordentlig erfaringsopsamling og evaluering. Derfor bør ministerier eller andre puljeudbydere i større grad præcisere projekternes formål samt krav til anvendelse af puljemidlerne og afrapportering. Dette bør suppleres af en større faglig støtte i udviklingen af projekter.

Plan for udvikling af idræt for vanskeligt stillede grupper

Forskellige puljer på området for vanskeligt stillede børn har afløst hinanden gennem årene, men der mangler viden om, hvad der virker bedst. Puljer bør fremover bruges til at skabe langsigtet politik med henblik på mere permanente ordninger.

Mere målrettet evaluering

Puljen til idræt for vanskeligt stillede børn har i udgangspunktet haft et bredt sigte, og de forskellige projekter har indsamlet mange gode erfaringer. Men en stor andel af projekterne er stoppet ved projektperiodens udløb, og mange erfaringer fra projekterne er ikke givet videre med den risiko, at de går tabt. Udbydere af puljemidler bør integrere evaluering i de udbudte puljer. Evalueringsopgaven skal koordineres fra centralt hold, så de enkelte projekter ikke behøver at bruge projektpenge og ressourcer på evaluering. En samlet koordinering giver større evalueringsudbytte for de samme penge. Ligeledes bør evalueringen være gennemgående i hele projektperioden, så man gennem processen kan identificere styrker og svagheder ved puljen.

Læs også

Læs yderligere om evalueringen og om idræt for vanskeligt stillede børn.

[Idrættens outsiders – Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idrætten](#)

(Bjarne Ibsen, Ejgil Jespersen, Jan Toftegaard Støckel, Michael Fehsenfeld og Louise Bæk Nielsen, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet, 2012)

[Opsamling](#) på alle de 53 projekter fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn

[Brune og hvide kartofler i samme gryde](#)

(Annette Michelsen la Cour, Institut for Idræt, Københavns Universitet, 2012)

[Evaluering af forsøg med fritidspas til udsatte børn og unge](#) (Oxford Research A/S, 2009)

[Evaluering af projekt Grib Chancen](#)

(Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet, 2012)

[Evaluering af projekt IdrætsZen](#)

(Jan Toftegaard Støckel, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet, 2011)

[Get2Sport. Midtvejsstatus primo 2008](#)

(Danmarks Idræts-Forbund, 2008)

[Idræt for alle. Breddeidrætsudvalgets rapport](#)

(Kulturministeriet, 2009)

[Virker det? Og i givet fald hvorfor?](#)

(Annette Michelsen la Cour, Institut for Idræt, Københavns Universitet, 2010)

IDRÆTTENS OUTSIDERE

Inklusion eller eksklusion af
vanskeligt stillede børn og
unge i idrætten

PIXI-HÆFTE